

PSIXOLOGIK DIAGNOSTIKA

Turdimuratova.S.B.

Berdaq nomidagi QDU talabasi

Sagindikova.N.J.

Ilimiy rahbar QDU docenti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.12707223>

Annotatsiya. Psixodiagnostika - bu maxsus bilimlar sohasi bolib, individ guruhning psixologik taraqqiyot ko'rsatkichlarini, holat va xususiyatlarin baholash uchun metodika va metodologiyalar nazariyasini ishlab chiqish bilan bog'liqdir.

Kalit so'zlar: Psixodiagnostika, diagnoz, tashxis, simptomatik diagnoz.

PSYCHOLOGICAL DIAGNOSTICS

Abstract. Psychodiagnostics is a special field of knowledge, which is related to the development of the theory of methods and methodologies for assessing the psychological development indicators, conditions and characteristics of an individual group.

Key words: Psychodiagnostics, diagnosis, diagnosis, symptomatic diagnosis.

ПСИХОЛОГИЧЕСКАЯ ДИАГНОСТИКА

Аннотация. Психодиагностика – область специальных знаний, которая связана с разработкой теории методов и методик оценки показателей психологического развития, состояния и особенностей отдельной группы.

Ключевые слова: Психодиагностика, диагностика, диагноз, симптоматический диагноз.

Kirish

«Psixodiagnostika» atamasi psixologik tashxis qo'yish degan ma'noni anglatib, shaxsning ruhiy holatida to'liq biror-bir alohida xususiyati haqida xulosa chiqarishdir, bunda «tashxis» shaxsning taraqqiyot ko'rsatkichi va tavsifnomalarni birgalikda tahlil qilish asosida sinaluvchining holat va xususiyatlari haqidagi xulosalardan iborat. «Psixodiagnostika» atamasi ilk bor Rorshaxning «Psixodiagnostika» asari chop etilishidan so'ng psixiatriyada qollanilgan bo'lib, u tez orada tibbiyotdan tashqarida ham keng miqyosda ommalasha boshladi. «Diagnoz», ya'ni «tashxis» esa shaxs rivojlanishidagi har qanday og'ishlarni, hattoki uning holat va xususiyatlarining konkret taraqqiyot darajasini aniqlash demakdir. Psixodiagnostika - bu maxsus bilimlar sohasi bolib, individ guruhning psixologik taraqqiyot ko'rsatkichlarini, holat va xususiyatlarini baholash uchun metodika va metodologiyalar nazariyasi ishlab chiqish bilan bog'liqdir. Psixologiya fani o'rganayotgan har qanday jarayon psixodiagnostikaning baholash ob'ekti bo'lishi mumkin. Masalan: o'zaro hamkorlik qilayotgan shaxslarning xatti-harakatlari va muloqotida yuzaga keladigan, alohida bir odam sezgisidan boshlab, murakkab ijtimoiy- psixologik jarayongacha. Psixodiagnostika fanining nazariy vazifalari quyidagilardan iborat: psixik ko'rinishlar tabiati va ulami ilmiy jihatdan printsiplial baholashning imkon darajasini aniqlashtirish; hozirgi paytda psixologik korinishlarning miqdorini baholash va uning ilmiy asoslanganlik holatini o'rganish; psixodiagnostik usul va uslublarning asosiy metodologik talablari nimalardan iborat; psixodiagnostik tadqiqotning shart-sharoitlari, natijalarni qayta ishlash hamda ulami interpretatsiya qilish usullarining ishonchliligi nimalarga asoslangan; test va psixodiagnostik

metodtaming tuzilishi hamda ilmiyligini tekshirishning asosiy muolajalari nimalardan iborat. Psixodiagnostika fanining amaliy vazifalari psixolog faoliyatining maxsus sohasiga taalluqli bo'lib, amaliy psixologik tashxis qo'yish bilan bogliqdir. Bunda masala nafaqat nazariy, balki psixodiagnostik tadqiqotni tashkil qilish va o'tkazishning amaliy jabhalarini qamrab oladi hamda quyidagi vazifalardan iboratdir: psixodiagnostga mutaxassis sifatida qo'yiladigan kasbiy talabiami aniqlashtirish; psixolog haqiqatdan ham u yoki bu psixodiagnostik metodlarni mutaxassis sifatida muvaffaqiyatli o'zlashtirib olgani haqida minimal amaliy shartlar, ya'ni kafolat sifatida; psixodiagnostika sohasida o'z ishini muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun psixolog o'zida mujassamlashtirishi shart bo'lgan bilim, ko'nikma va malakalar; psixologning psixodiagnostika sohasida malakali mutaxassis ekanligini hamda amaliy jihatdan tayyorgarligini baholash mezonlarini hamda dasturlarini ishlab chiqish. Bu vazifalar majmuasi, ya'ni psixodiagnostika fanining nazariy va amaliy vazifalari bir-biri bilan bogliqdir. Ushbu sohada etuk mutaxassis bo'lib etishish uchun, psixolog nazariyani va amaliy psixodiagnostikaning asoslarini yuqori darajada o'zlashtirib oigan bo'lishi shart. Amaliyotda individ, guruhning psixik taraqqiyot darajasi o'rganiladi hamda quyidagi vazifalardan biri amalga oshiriladi: biror-bir xususiyatga xos taraqqiyot holatini aniqlash; taraqqiyot dinamikasini va qandaydir vaqt davri mobaynida qayta tarbiyalash imkonini aniqlash; ta'lim-tarbiya natijasida o'tkazilgan pedagogik eksperiment natijasida individ guruh xulqi va ruhiyatidagi real o'zgarishlarni kuzatib borish; shaxs sifatlarining oldingi taraqqiyot dinamikasi va qonuniyatlari tahlili asosida kelajakdagi taraqqiyotini aniqlab olish; sinaluvchi kishilar guruhlarni taraqqiyot darajasi natijasiga asoslanib kelajakdagi ishlar uchun toifalarga ajratish; u yoki bu topshiriqlarni bajara olishiga qarab individ guruhlarning yaroqliligini aniqlash, masalan o'z xizmat vazifasini bajara olishda kasbiy tayyorgarligini tekshirish; psixokorreksion ishlar olib borish maqsadida individ guruhning ijtimoiy me'yorga mos yoki mos emasligini aniqlash; individ yoki guruhning kelajak hayot yo'lida yordam berish maqsadida tavsiyalar ishlab chiqish. Yuqorida sanab o'tilgan vazifalar psixodiagnostika fani uchun umumiy hisoblanadi. Bu vazifalardan aksariyati maktabgacha tarbiya muassasalarida va maktab ta'limlarida har xil yoshdagi bolalarga mos ravishda olib boriladigan ish jarayonlarida u bu darajada hal qilinadi. Psixodiagnostika xususiy jihatdan quyidagi vazifalarni amalga oshiradi: bola tugilgandan boshlab maktab ta'lim jarayoniga tayyorgarligi, yosh davrlarining psixologik taraqqiyot dinamikasini o'rganadi (bilish jarayonlari, intellektual qobiliyatlari, shaxs sifatleri hamda shaxslararo munosabatlarini). Bunda har bir bolaga maxsus psixodiagnostik kartochka to'ldiriladi va uning rivojlanish ko'rsatkichlari har oyda yoki yilda qayd qilinib boriladi; har bir bolaning psixik va xulqiy rivojlanishidagi individual qobiliyatlarini tekshirish, uning o'rtacha standart me'yorlardan chetlashishlari, ya'ni ijobiy (rivojlanishda oldindami) salbiy (rivojlanishdagi qo'lliq) tomonlarini aniqlash; bolaning ta'lim va tarbiya jarayonidagi yutuqlarini aniqlash maqsadida psixologik xizmat ko'rsatish va uning natijasida amaliy tavsiyalar ishlab chiqish; bolani yanada rivojlantirish maqsadida uning iqtidori, layoqati va individual qobiliyatlarini hamda qiziqishlarini tashxislash hamda ilmiy asoslangan psixologik maslahat va kasbga yo'naltirish ishlarini olib borish; bolaning psixologik holati haqida ota-onalarga, o'qituvchilarga zarur bo'lgan har tomonlama ma'lumotlar to'planib, bolaga mos ravishda ta'lim va tarbiya metodlarini tanlash. Psixodiagnostika fani psixologiya tarmoqlaridan biri bo'lib, shaxsning individual-psixologik

xususiyatlarini, aqliy taraqqiyotini aniqlab olchash, ya'ni hisoblab chiqaruvchi metodlarini o'rgatuvchi fandir.

Xulosa

Psixodiagnostika - shaxsning individual-psixologik xususiyatlari farqlarini (aniqlab o'lashda) har xil metodlar bilan aniqlab o'lchasa-da, keyinchalik proektiv metodlar, so'rovnomalar paydo bo'lishi jarayoniga asos bo'lib xizmat qildi. Shu bilan birga psixodiagnostikaning rivojlanishida nazariy jihatdan metodikalarning kamligi ko'rinib qoldi. Psixodiagnostikaga matematik-statistik metodlar va korrelyatsiya hamda tahlil qilish, faktorli analiz paydo bolishi va takomillashuvi, psixometrik tadqiq qilish amaliy jihatdan juda katta samara berdi. Fan va texnikada diagnostikaning juda kop turlari bor. Masalan: tibbiyot diagnostikasi kasalning kelib chiqishini o'rganadi va aniqlaydi; texnik diagnostika - har xil texnika sistemalari. elektron hisoblash mashinalari, kompyuterlarning salbiy xususiyatlarini aniqlab, ularni bartaraf qilishni o'rgatadi; sport diagnostikasi - jismoniy jarayonlarning o'zgarish holatlarini o'rganadi va aniqlaydi; psixologik diagnostika - shaxs guruhlarining psixik xususiyatlari, holatlari va taraqqiyot ko'rsatkichlarini aniqlab sifatli va miqdoriy jihatdan o'lchab beradi.

REFERENCES

1. Ухтомский А.А. Собрание сочинений: В 4 т. Л., 1952. С. 115. Т.
2. Выготский Л.С. Указ. соч. С. 268.
3. ЛаакЯ. тер. Психодиагностика: проблемы содержания и методов. М.; Воронеж, 1996. С. 59.
4. Сагиндикова, Наргиза. "РАЗРАБОТКА СТРУКТУРНОЙ СТРУКТУРЫ ГЕНДЕРНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ ЛИЧНОСТИ ПЕДАГОГА." Академические исследования в современной науке 2.24 (2023): 169-174.
5. Сагиндикова, Н. Ж. "К вопросу об ответственности студентов в учебной деятельности." Казанский педагогический журнал 5 (106) (2014): 155-162.
6. Nargiza, Sagindikova. "STUDENTS'SELF-CONFIDENCE AND MOTIVATION FEATURES IN THE EDUCATIONAL ACTIVITY." European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences 2016 (2016).
7. Сагиндикова, Н. Ж. "Психологияда ижтимоий масъулиятнинг ўрганилиши." Современное образование (Узбекистан) 2 (2017): 41-46.
8. Сагиндикова, Н. Д. Ж. "ОСОБЕННОСТИ САМОУВЕРЕННОСТИ СТУДЕНТОВ." PSIXOLOGIYA Учредители: Бухарский государственный университет 2: 100-102.
9. Daribaev, Atabay, and Nazrgiza Sagindikova. "HISTORY OF PSYCHOLOGY." Modern Science and Research 3.1 (2024): 1162-1166.
10. Sagindikova, N. J. "THEORETICAL ANALYSIS OF THE CONCEPT OF GENDER RESPONSIBILITY." International Scientific and Current Research Conferences. 2023.
11. Sagindikov, J. N. "TAKE RESPONSIBILITY IN STUDENT LIFE." Modern Science and Research 3.1 (2024): 1038-1042.
12. Nawirzovich, Sagindikov DJubatxan. "YOSH AVLODNI TARBIYALSHDA RUHIY VA MA'NAVIY ONGNI RIVOJLANTIRISHNING ASOSIY MOHIYATLARI." TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI 4.2 (2024): 469-473.

13. Nawirzovich, Sagindikov DJubatxan. "The Essence of Spirituality in Strengthening Democratic and Strategic Reforms in the Republic of Uzbekistan." *Information Horizons: American Journal of Library and Information Science Innovation* (2993-2777) 2.2 (2024): 19-23.
14. Nawirzovich, Sagindikov DJubatxan. "O 'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA DEMOKRATIK VA STRATEGIK ISLOHOTLARNI MUSTAHKAMLASHDA MA'NAVIYATNING MAZMUN-MOHİYATI." *TALIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI* 4.2 (2024): 462-466.
15. Nawirzovich, Sagindikov Jubatkhan. "The Main Essences of the Development of Spiritual and Spiritual Consciousness in the Upbringing of the Young Generation." *American Journal of Science on Integration and Human Development* (2993-2750) 2 (2024): 188-192.
16. Jubatqan, Sagindikov. "QUESTIONS OF SPIRITUAL COMMUNICATION OF RURAL WORKERS." *Specialusis Ugdyimas* 2.43 (2022): 2741-2748.
17. Nawirzovich, Sagindikov DJubatxan. "The importance of spirituality in the implementation of democratic reforms in new Uzbekistan." *Journal of Pedagogical Inventions and Practices* 32 (2024): 21-24.
18. Nawirzovich, Sagindikov DJubatxan. "O'ZBEKISTONDA YOSH AVLODNING TARBIYASIDA RUXIY VA MA'NAVIY TARBIYANING AHAMIYATI." *IJTIMOYIY FANLARDA INNOVASIYA ONLAYN ILMIY JURNALI* 4.5 (2024): 49-53.
19. Nawirzovich, Sagindikov DJubatxan. "O'ZBEKISTONDA DEMOKRATIK REFORMALARNI OLIB BORISHDA YOSH AVLOD MA'NAVIYATINING O'RNI." *BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI* 4.5 (2024): 70-74.